

בעזרת ה' יתברך

ספר
מגדל נאה

פרשת שופטים

מאת
נפתלי אהרן וקשטיין

פרשת שופטים

איבעי ליה לעיוני ומיזל", ואחר כמה תשובות בדבר, הוסיפו ואמרו פס בגמרא, "הכי אמרי במערבא משמיה דרב עולא, לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים", ופירש רש"י, שזה שנתקל בכל ושבר אותה, פטור מלשלם לבעל הכד, "ודקשיא לך, איבעי ליה עיוני ומיזל, אין דרך בני אדם להתבונן בדרכים", ונמצא, שרק בדרכים ש"אין דרך להתבונן" בהם, "פטור", ואילו דבר שדרך בני אדם להתבונן בהם, היה באמת חייב בתשלומי נזק, נמצא, שבהליכות האדם בדרכי התורה, שחובה עליו להתבונן תמיד בדרכיו אם הם כראוי, וכאמור, אם כן הרי הוא בגדר של "איבעי ליה לעיוני ומיזל", שהיה כריך לעיין ולהתבונן תחילה היטב בדרך שלפניו, ולעצור בדרכו כפעם בפעם, ולפשפש ולתור ולחפש במעמקי הלב, ורק לאחר מכן ראוי ללכת ולהמשיך בדרכיו ובמעשיו.

והנה, פס "אלול", שהוא שמו של החודש האחרון בשנה, נתנו דוכשי קשומות רמזים רבים המורים על מהותו של החודש, והנה, חודש זה כבר נזכר

שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק (דברים ט"ז י"ח), הנה, פרשת שופטים, נקראת תמיד בימי חודש "אלול", ועל כן רמזו חכמי ישראל לדורותיהם בפסוקים אלו רמזים שונים ומיוחדים על עניני חודש אלול ומצות התשובה, וענינו ואמרנו לענות גם לנו את חלקינו בס"ד, והנה, מורגל הוא בספרי בעלי הדרוש והרמזו לבאר פסוק זה בדרך מוסר, כל אחד על פי דרכו בקודש, זה בכה וזה בכה, והאל השוה שבהם, שהתורה מלווה כאן לכל אחד ואחד שיתנהג כ"שופט" וכ"שופט" על עצמו, וכפעם בפעם יבדוק את מעשיו אם הם כראוי, ויתקן את מה שיש לתקן בהם, ודברי פי חכמים חן, וספתים יסק.

ועל דרך זה נראה לרמזו כן כמה שמלאנו בגמרא (בבא קמא דף כ"ז ע"ב), על פסק הדין במשנה, ש"המניח את הכד ברשות הרבים, ובא אחר ונתקל בה ושבירה, פטור, ואם הוזק בה, בעל החבית חייב בגזקו", והקשו על כך, "אמאי פטור,

סס ביו היהודים שצבצב, ועל כן הוא מלשון "ויאללון", שהוא תרגומו של אונקלוס על תיבת "ויתורו", בפסוק (במדבר י"ג ז') "שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם", וכך מתרגם אונקלוס גם את תיבת "ויהפרו", בפסוק (דברים א' כ"ז) "ותקרבו אלי כולכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישובו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבוא אליהן", וכוונה אחת לשניהם, וכמו שכתב סס ה"אבן עזרא", "ויחפרו, כמו, לחפור את כל הארץ, כי החופר, יחפש מה שיש בסתר", ע"כ, נמצא, שה"תיור" וה"חפירה" כולם הם מלשון אחד, מלשון "מעקב" ו"חיפוש" אחר הנעשה בסתר, והמסתעף מהם, "בדיקה" בחורים ובסדקים, "תיור" אחר מקומות נסתרים, ועל כן אמרו רבותינו ז"ל, שנרמז בשם החודש מהותה של מצות התשובה, דהיינו, לתור במעמקי ובסתרי הלב, לחפש, ולבדוק, לפשפש, ולחפור, לנבור, לחקור, ולדרוש, ככל מה שעשה צנה זו, מראשית השנה ועד אחריתה, ולשוב על מה שנלכד לשו, ועל מה שלא נהג בהם כראוי, והרי מקרא מלא ליצר הכתוב (איכה ג' מ') "נחפשה דרכנו ונחקרה ונשובה עד השם", הרי לנו סכך היא דרכה של תשובה, חיפוש ובדיקה, דרישה וחקירה, לדעת היכן יש לורד בתיקון המעשים.

והנה, שתי אותיות השורש של תיבת "ויתורו", האותיות ת' ור', מהם מוצאם של תיבות נוספות, והם, "תורה", דהיינו, "לימוד", וכן, "תור", דהיינו, "זמן", כמו (שיר השירים ז' י"ב) "וקול התור נשמע בארצנו", וכמו תיבת

לטובה בתורה, וכמו שנאמר, "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה" (דברים י"א י"ב), "ראשית השנה" זה חודש תשרי, ו"אחרית השנה" זה חודש אלול, וסמל יאמר האומה, והלא "ראשית השנה" זה חודש ניסן, ואם כן "אחרית השנה" זה חודש אדר, אף לנו נסיב אמרינו לו, שעל כן נכתבה בתורה תיבת "מראשית" חסר א', ונכתב "מרשית", והרי זה כמו שנכתב "מתשרי", ולא זו בלבד, אלא שדבר זה נרמז כבר בתחילת התורה, שכן, על תיבת "בראשית" לרשון דוכי קיימות, שיש בה את האותיות "א' בתשרי", והוא כאמור.

ברם, שם החודש גופו, "אלול", הרי הוא כמו שמוחיהם של שאר החודשים, שעליהם אמרו בירושלמי (ראש השנה פ"א ה"ב), "אמר רבי חנינא שמות חדשים עלו בידם מבבל", ועל כן לא נזכר שם זה מופרש בתנ"ך, כי אם פעם אחת בלבד, והוא בספר נחמיה (ו' ט"ו), שהוא מן הספרים שחזרו אחר ירידת ישראל לצב, ושם נאמר, "ותשלם החומה בעשרים וחמשה לאלול לחמישים ושנים יום", ואף על פי כן נתנו חכמי ישראל בתיבה זו הרבה רמזים וסודות, וכאמור למעלה, וכונן כולם הם על דרך נוטריקון של לשונות מפסוקי התנ"ך ומסדרי התפילות, כסדרן ושלא כסדרן, כמו, "אני ל'דודי ו'דודי ל'י" (שיר השירים ו' ג'), וכן, "א'פשר ל'התקיים ו'לעמוד ל'פניך" (מנוסח ברכת "אשר יצ"י), ועוד רבים על זה הדרך.

והנה, עיקר משמעותה של תיבת "אלול", כאשר לנו יודעים שמקורה משפת היהודים בבבל, הרי שבלולה היא גם מלשון ארמית המדוברת

* * *

וכי יבוא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר שם ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ה', ושרת בשם ה' אלוקיו ככל אחיו הלויים העומדים שם לפני ה', (דברים י"ח ו' ז'), ופירש רש"י בשם ה"ספרי", וז"ל, "יכול בבן לוי ודאי הכתוב מדבר, תלמוד לומר ושרת, יצאו לויים, שאין ראויים לשירות, וצא בכל אות נפשו וגו' ושרת, למד על הבהן, שצא ומקריב קרבנות נדבחו, או חובתו, ואפילו במשמר שאינו שלו", עכ"ל, ועוד דרשו ב"ספרי" קס, "ושרת בשם ה', איזהו שירות שהוא בשם ה', זה ברבת בהנים", ע"כ, ונמלא, שלדעת ה"ספרי", הפסוק של "וכי יבוא הלוי" האמור כאן, נאמר רק על הבהן כלבד, ולא על הלוי.

ברם, לא כן הוא דעת שמואל, וכמו שאמרו בגמרא (ערכין דף י"א ע"א), "אמר רב יהודה אמר שמואל, מנין לעיקר שירה מן התורה, שנאמר (דברים י"ח ז') ושרת בשם ה' אלוקיו, איזהו שירות שבשם, הוי אומר זה שירה, ואימא נשיאות בפים, מדכתיב (דברים י"ח) לשרתו ולצדק בשמו, מכלל דברכת כהנים לאו שירות היא", ע"כ, ונמלא, שלדעת שמואל, הפסוק של "וכי יבוא הלוי" האמור כאן, נאמר רק על הלוי כלבד, ולא על הבהן, ולדעתו, לא ניתן ללמוד מכאן על ברבת בהנים, כי אין הכתוב מדבר על הבהנים, וכך נקטו כל מוני המלות כדבר פשוט, שכוונת הפסוק דנו היא על שירת הלויים, וכתבו, "מלות עשה שיעבדו הלויים במקדש, שנאמר (במדבר י"ח כ"ג), ועבד הלוי הוא את עבודת אהל מועד והם ישאו עונם חוקת עולם לדורותיכם

"לא לתר", שמשמעותה היא "אל תור", כלומר, "מיד", ו"ללא" עיכוב של "זמן", (אם כי יש מפרשים אותו מלשון "על אתר"), ולמדנו מכאן שתי יסודות עיקריים במלות התשובה, ראשית, שהגם שמצות התשובה אינה מצוה התלויה בזמן, ובכל עת ובכל רגע מלכה על האדם לפשפש במעשיו ולשוב על מה שצריך, ברם, כבר גילו לנו רבותינו ז"ל שיש "זמן" אחד בשנה, דהיינו, ה"זמן" של חודש "אלול", שהוא מוכשר לכך ביותר, וזהו, "ויתרו", "ויאלולין", שנקבע לנו "זמן" מיוחד לכך, חודש אחד בשנה, ולתור אז במעמקי הלב ולשוב בתשובה ושנית, מלשון "תורה", שכן, עיקר התשובה הוא לצדוק אם מעשיו נעשו על פי התורה, ולשוב מכאן ואילך אל דרכי התורה וזהו, "ויתרו", "ויאלולין", שנצדק אם מעשיו היו על פי דרכי התורה.

ובעתה, על פי כל האמור עד כה, יש לנו להוסיף בס"ד בדרך דרוש, רמזים נוספים לשם החודש "אלול", ונוכל לרמז בו את כל הדברים הנזכרים למעלה בלשון נוטריקון, שכן, לכשתבונן היטב, נמלא את שם החודש כשהוא רמוז גם בפסוק הראשון שצפרשתינו, והוא, בארבעת התיבות "לך לישבטיך וישפטו א'ת", שראשי תיבותיהם הם "אלול" (שלא כסדרו), והרמז, כאמור, שראוי לכל אחד לקבוע לו את ימי החודש הזה, חודש "אלול", לזמן של חיפוש ועיון ובדיקה במעשיו, ולא עוד, אלא שמאחר שרמזנו את כל האמור למעלה בלשון הגמרא, "א'יבעי ל'יה ל'עיוני ו'מזיל", על כן נתבונן עתה שוב שנית, ונמלא, שגם בראשי ארבעת התיבות הללו נרמז שם החודש "אלול", והרי לנו מעתה בס"ד רמזים חדשים, נחמדים וגם נפלאים, הן בפסוק ראשון שצפרשתינו "שופטים", והן בשם החודש "אלול".

נראה לזכור צ"ל את דעת ה"ספרי" דרך חלק, שהגם שהפסוק מדבר על הבהן, ולא על הלוי, אף על פי כן יש לנו ללמוד מכאן על מצות שירת הלויים, שהרי חלק מן הבהנים נלטו גם הם להימנות בין הלויים המשוררים במקדש, והם אותם הכהנים שהגיע זמנם והוכשרו לעבודת המקדש, והוא על פי דעת הרמב"ם ז"ל (פ"ה מהלכות כלי המקדש דין ט"ו, ואמנם הראב"ד חולק גם על דבריו), וז"ל, "בשיגדל הבהן ויעשה איש, הרי הוא כשר לעבודה וכו', ואינו נכנס לעזרה לעבודה תחלה, אלא בשעה שהלויים אומרים שירה", וכבר הבאנו לעיל ("מגדל נאה" פרשת כי תשא) את דברי המפרשים המבארים דעת הרמב"ם ז"ל, שאין הכהנים והלויים מתחילים לעבוד במקדש גם לאחר שכבר נעשו גדולים והוכשרו לעבודה, עד שיתחילו לומר שירה עם הלויים, אלא שרבים וטובים נדחקו למלא מקור וטעם לדעת הרמב"ם ז"ל.

ובעתה, הנה זכינו וגם מלאנו צ"ל מקור נפלא במקראות שלפנינו, שהכהנים היו משתתפים גם הם בשירה בתחילת עבודתם, והוא, כאשר "יבוא הלוי", דהיינו, הבהן, לפתוח בעבודתו, יעסוק בשירה תחילה, "ככל אחיו הלויים", שהם "הלויים" ממך, "העומדים שם" ומקיימים את מצות "ושרת בשם ה' אלוך", דהיינו, מצות השירה, שהרי שירת הלויים נעשית אכן בעמידה, והוא מקור חדש ונפלא צ"ל.

* * *

ובי יבוא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר שם ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ה', ושרת בשם ה' אלוך ככל אחיו

ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה, ונאמר (דברים י"ח ו' ז'), ושרת בשם ה' אלוך ככל אחיו הלויים העומדים שם לפני השם", וכלשון הזה כתבו הרמב"ם (הלכות כלי המקדש פרק ג' וב"ספר המצות" עשה כ"ג), ו"החינוך" (מצוה של"ד), והרמב"ם (ספר "מצות גדול" עשה קס"ט), ועוד רבים.

ואמנם, מדברי רבינו גרשום (ערכין פס) נראה, שגם שמואל מודה לדעת ה"ספרי", שהכתוב מדבר על הבהן, אלא שהוא למד דרך הדרש כלבד שהכתוב מדבר על שירת הלויים, וזה לשונו, "ואימא נשיאות כפיס, דבהנים, שיש בה הזכרות השם, דפשיט' דהאי קרא, בבהנים בתיב", ע"כ, ונראה, שכן הוא גם דעת רש"י בפירושו לתורה, אלא שלדעת הרמב"ם ז"ל, פשטות הכתוב הוא על הלויים, ורק לפי הדרש הכוונה היא על הבהנים, וזה לשונו גם, "מצות עשה להיות הלויים מתעסקים בעבודת בית המקדש, להיות שומרים ושווערים, לפתוח שערי המקדש ולסגורם, ולשורר בכל יום על הקרבן, שנאמר, ועבד הלוי הוא את עבודת אהל מועד, ונאמר, ושרת בשם ה' אלקיך ככל אחיו הלויים, איזהו שירות שהוא צ"ל, ה' הוא אומר זו שירה, כמו שדורש שמואל בפרק אין נערכין וכו', ואף על פי שצפרק החליל (פסוק דף נ"ה ע"א) דורש פרשה זו בבהנים, כאן דורש מפשוטו של מקרא, שאומר שם, וכי יבא הלוי מאחד שעריך", ע"כ.

ודגה, מדברי שניהם למדנו על כל פנים, שגם לדעת ה"ספרי", יש ללמוד מצות "שירת הלויים" מן התיבות "ושרת בשם ה' אלקיך ככל אחיו הלויים", אלא שנחלקו רק בדבר אחד, אם לימוד זה הוא על פי הפשט או על פי הדרש, ומעתה

מתעורר לבו בקרבנו, והוא מצקק לשון אל ה' ולהתנהג כראוי, ואחר כך יש החלק השני, שהיא חלק המצוה, והיא מצוות התשובה, שהיא החלק המעשי שיש לו לאותו הצעל תשובה לעשות, לאחר שבבר נתעורר לבו ושב בתשובה, והנה, בזה נוכל להבין מה שקשה לכאורה, כיצד יתכן שיהיה מצוה לשון, והרי החוטא, כל עוד שלא שב בתשובה, עדיין אינו שומע בקול ה', וכעין מה שקשה הרמב"ן על מצוות אהבת ה', כיצד יתכן ללוות על האהבה אם הוא אינו אוהב את ה', ועיין שם מה שתייחד, ועוד נראה, שיש לשאול כן גם על מצוות תלמוד תורה, שם עדיין אינו לומד תורה, מאין יידע שיש מצוה ללמוד.

ברם, נראה לבאר עוד בעזרת השי"ת, בתשובה אחת על כל התמיהות הללו, והיא, שכמו מי שעובד את ה' מאהבה, שאינו נקרא כן משום שהוא "מקבל על עצמו" לעבוד את ה' בבחינת "אהבה", אבל הוא נקרא כן משום שכן הוא במציאות טבעו של אותו העובד, שהוא אוהב את ה', אלא שאחר כך, כשאנו מצקקים להגדיר את טיבו של האיש הזה, אנו אומרים שעבודת ה' שלו היא בבחינת "אהבה", וכן הוא גם בכל אלו המצוות מצוות "ואהבת" נאמרה למי שהוא כבר אוהב את ה', ומצוות תלמוד תורה נאמרה למי שהוא כבר לומד תורה, וכן מצוות התשובה נאמרה למי שבבר נתעורר לבו והוא שב בתשובה, ואחר שהוא עושה את כל אלו הדברים רק מרצונו ומהתעוררות לבו, רק לאחר מכן, התורה מוסיפה עליו ונותנת לו סדר לדברים אלו, שכאשר יעשה ויקיים מעתה את מה שעשה עד כה מתוך הרצון לקיים את הסדר הזה, הרי יזכה בכך גם לקיים מצוה מן התורה, והוא זוכה בכך לצרף את התעוררות לבו

הלויים העומדים שם לפני ה', חלק בחלק יאכלו לבר ממכריו על האבות, (דברים י"ח ו' ז' ח'), והנה, מן הפסוקים הללו לרוש לרש מכן ה"חתם סופר" ז"ל, שם הלב חושק ומתאוה להגיע לתשובה, אזי תיכף ומיד מתקבלת תשובתו.

וזוה לשונו שם, "יאמר נא מי שדרכיו מקולקלים, והוא הלוי הנלווה ונדבק לאחד משערי העולם, ולא במקום אשר צחר ה', אם דעתו של זה לשון, אזי העיקר הוא החשקות והתאוה רבה שבווער בקרבו לשוב, ואז, מיד תקובל תשובתו, כלכתיב (ויאלף י"ג), כי מן היום הראשון אשר נתת את לבך להבין ולהתענות לפני אלקיך נשמעו דבריך, ומאז, יבוא בכל אות נפשו ותשקו הרב אל המקום אשר יבחר ה', המדריגה העליונה של כל הדיקים, ובשרו הכתוב, ושרת בשם ה' אלקיו בכל אחיו הלויים העומדים שם לפני ה', כאותם הדיקים ונלווים שם לפני ה', כן יהיה הוא, חלק בחלק יאכלו, פירוש, לשעבר היו הדיקים הללו נוטלים חלקם וחלק הרשע הזה בג"ע, והוא נטל בגיהנם חלקו וחלקם, כידוע (חגיגה ט"ו ע"א), אמנם עתה, חלק בחלק יאכלו, ועוד גדול בעל תשובה מהצדיק, שלא עיוות מעולם, ודי לו לתקן עצמו, מה שאין כן הצעל תשובה, שצריך להוסיף יקר מזולל, מעמקי הקליפות, ואז מעלה עמו כל פגמי משפחותיו ואבותיו, כמבואר אצלנו במקום אחר על הפסוק שה לביט אבות, והכי נמי קאמרי, לבר ממכריו על האבות", ע"כ.

והנה, מבין הדברים הק' נמצינו למדים, שיש ב' חלקים בתשובה, יש את החלק העיקרי של התשובה, שהיא חלק המציאות, שהאדם הזה אשר חטא,

גם למצוה מעשית, והרי היא בהשלמה למה שהתחיל לעשות תחילה רק מרצונו הטוב ומתוך התעוררות לבו כלכל.

ולבמה הדבר דומה, למי שמקדש את האשה, ונותן לה טבעת, ולומר "לשם קידושין", הרי אין הכוונה שיהיה מכוון כלבו את הוצאת התיבות הללו מפיו כלכל, אלא כריך שיהיה חפץ באמת ובמציאות במוש לקחת את האשה הזאת עמו אל ביתו, ושתהיה לו לאשה מעתה ועד עולם, ורק לאחר שיש כלבו רצון אמיתי לדבר זה, הרי יש לו גם מצוה לחשוב על כוונה זו צעת נתינת הטבעת, וגם לומר אז צפה "לשם קידושין", אולם צדור הדבר, שאם אינו חפץ בכך כלל, מה תועיל לו אמירה זו, וכן הוא הדבר גם בכל אותם המלות הנזכרים למעלה.

ובאין אנו צאים לחידושו הנפלא של ה"חתם סופר" ז"ל, ומדבריו למדנו על מעלת התשובה, שהגם שהוא עומד עדיין רק בחלק התשובה של התעוררות לבו, בחלק הזה שצא קודם קיום המצות המעשיות שבמלות התשובה, הרי שגם צזה די לו לאדם זה שהוא כבר נחשב על ידי כך לבעל תשובה גמור, וכבר מעתה הוא מרוצה לפני הקב"ה, וכבר מעתה הוא זוכה לכל אותם המעלות הנשגבות אשר מלאנו בדברי רבותינו ז"ל על בעלי התשובה, וזו היא בוחה ומעלתה הגדולה של התשובה.

ודנה, בפיוטים הנאמרים בתפילות הימים הנוראים, נאמר, "הפותח שער לדופקי בתשובה", ורמזו על כך צספרי החסידות, שהכוונה אל האבות הקדושים, שהם דופקים בתשובה, וכן פירש ה"שפת אמת" ז"ל

צסם זקינו צעל ה"חידושי הרי"ם" ז"ל, וזה לשונו (דברים צנת תשובה תל"ז ג'), "צסם אדוני אבי זקני מורי ורבי ז"ל, שהגיד על מה שאומרים הפותח שער לדופקי בתשובה, כי הם, האבות, אצרהם ילחק ויעקב, נקראו דופקי בתשובה, והדברים עתיקים, ודברי פי חכם חזן", עכ"ל, והנה, על פי דברי ה"חתם סופר" ז"ל, נראה לצאר צאופן אחר צס"ד, שאין הכוונה אל האצות הק', כי אם לאבותיו של הבעל התשובה הלזה, אשר גם הם זוכים צסמים צזכותו, וכמציאר למעלה, והנה, כדרכה של תורה, נוסף צס"ד גם פרפרת נאה צפסוק "חלק בחלק יאכלו לבד ממבריו על האבות", אשר ממנו למד ה"חתם סופר" על התשובה שמועלת גם לאבותיו של הבעל תשובה, שכן, חמשת התיבות הראשונות צפסוק זה, "חלק בחלק יאכלו לבד ממבריו" (תש"ו), עולים צגימ', צמכוון ממש, כמנין תיבת "בתשובה" (תש"ו), והוא כמז נפלל צס"ד.

* * *

תמים תהיה עם ה' אלוך (דברים י"ח י"ג), פירש רש"י, "התהלך עמו בתמימות, ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך, קבל בתמימות, ואז תהיה עמו, ולחלקו", ע"כ, כלומר, שהוא מלשון "הולך תמים", להיינו, שהוא "איש תם וישר", והוא כעין מה שפירש רש"י על הפסוק "ויעקב איש תם יושב אהלים" (בראשית כ"ה כ"ז), להיינו, שהוא "אינו בקי בכל אלה, אלא בלבו כן פיו, מי שאינו חריף לרמות, קרוי תם", ע"כ, והנה, לגבי קרבנות, פירש רש"י צכמה מקומות (שמות י"ג ה' ועוד), "תמים, בלא מום", ולכאורה היה מקום לתמוה, שהרי לפנינו שתי

תהלים, על מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים י"ח כ"ו כ"ז), "עם חסיד תתחסד, עם גבר תמים תתמם, עם גבר תתברר, ועם עקש תתפתל", ודייק, שרק אלל ה"תמים" נוסף תיבת "גבר", "עם חסיד תתחסד", ולא כן אלל "חסיד תתחסד" וה"גבר תתברר" וכן ה"עקש תתפתל", שלא כתוב "גבר חסיד" ולא "גבר גבר" ולא "גבר עקש", והוא מצאיר שם הטעם, משום שאין זה גדולה לאדם שהוא "תמים" בטבעו, שהוא מתנהג ב"תמימות", ודוד המלך ע"ה התפלל בדווקא על אותו האיש אשר הוא "חכם" בטבעו, ואף על פי כן הוא מתאמץ ביותר להתנהג ב"תמימות", והוא נוהג בהיפך מטבעו, והוא "גבר" ו"בעל הבית" על "תמימותו", ועליו התפלל דוד המלך, שיעזור לו הש"ת, ויגלגל בעדו למלאות משאלת לבו לטובה, "עם גבר תמים, תתמם", עד כאן תורף דברי פי חכם חן, ופתיים ישק.

ונראה לבאר על פי זה בס"ד את מה שאמר דוד המלך ע"ה עוד שם (תהלים י"ח ל"א), "הקל תמים דרכו, אמרת ה' צרופה, מגן הוא לכל החוסים בו", דהיינו, שהקב"ה חפץ שיהיה האדם "תמים דרכו", כלומר, שהוא חפץ בדרך התמימות, כרס, תמימות זו לרכיבה שתהיה רק מתוך שבך נצטווינו בתורה, ורק שהיא מצות הבורא, משום שהיא "אמרת ה' צרופה", ופירוש "צרופה", נקיה ומזוקקת ככסף כרוף שאין בו סוגים, דהיינו, תמימות של חכמה נקיה, ולא תמימות של שפשות, וכנ"ל, ורק אם יתנהג האדם ויחסה בדרך התמימות באופן זה בלבד, אזי יהיה לו הדבר לבגן ולמחסה, ורק אז, "מגן הוא" לדרך התמימות, "לכל החוסים בו", דהיינו, לכל אלו החוסים בדרך התמימות, והוא רמז נפלא בס"ד.

משמעויות שונות, ושניהם באותה התיבה, והרי כלל היא בלשון הקודש, שאין שתי משמעויות נפרדות משמשים בשורשים דומים זה לזה, וכמו שכתבו המדקדקים, (הרד"ק בספר "השרשים" ועוד), ואכן, רבים ממפרשי התורה נתקשו בדבר זה, ועל כן פירשו, ששניהם משורש אחד, וכמו שכתב הרמב"ן (דברים י"ח י"ג), "כי תמים, הוא השלם בדבר, כמו, שה תמים, שאין בו מום ושום חסרון", עכ"ל.

ונראה ליישב עוד בדרך רמז, שהתורה ביקשה ללמדנו כאן דבר נפלא, והיא, שמלבד ענין החיוב על האדם להיות "תמים" בכל מעשיו, עוד זאת עליו לזכור ולדעת, שההליכה וההתנהגות ב"תמימות" איננה חס וחלילה "פסול" כל שהוא, והאדם ההולך ב"תמימות" אינו נעשה בכך חס וחלילה "בעל מום", ואדרבא, זהו השלימות האמיתית והנרצית, וכך הוא מקיים מלכות "תמים תהיה", שהרי מי שהוא "תמים", הוא עדיין נותר שלם ו"בלא מום".

ולא עוד, אלא שיש כאן לימוד נוסף, והוא, שאין לנו ה' יתברך שה"תמימות" תהיה מתוך טיפשות וחסרון דעת, אלא אדרבא, מתוך דעת והכרה מלאה, ויבוא למידת ה"תמימות" אך ורק משום שכך לנו ה' יתברך, והוא, כמאמרו הנודע של החכם המוצא בספר הקדמון "מבחר הפנינים", וז"ל, "תכלית הידיעה, שנדע שלא נדעך", וכן כאן, הגם שצריך להיות "תמים עם ה' אלקיך", אך שיהיה "בלא מום", אלא מתוך דעת מלאה והכרה ברורה.

והוא כעין מה שפירש זקנינו, הרה"ק רבי אברהם טבוריק מטשכנוב זי"ע, בספרו "תהלות אברהם" על